

мср **Маја Дејановић**, библиотекар савјетник
Народна библиотека Градишка
ORCID <https://orcid.org/0009-0003-7208-3482>
msr.majadejanovic@gmail.com

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАД
УДК:027.52:028.5]:004
<https://doi.org/10.63356/baz.2026.011>

ДА ЛИ ЖИВА РИЈЕЧ ОСТАЈЕ КЉУЧНИ ИНСТРУМЕНТ РАЗВОЈА ЧИТАЛАЧКЕ КУЛТУРЕ У ДИГИТАЛНОМ ДОБУ?

*ТЕОРИЈСКО-ЕМПИРИЈСКА АНАЛИЗА УЛОГЕ НАРОДНИХ
БИБЛИОТЕКА У ФОРМИРАЊУ ХИБРИДНИХ ЧИТАЛАЧКИХ ПРАКСИ*

Сажетак: Савремено друштво обиљежено је интензивном дигитализацијом, трансформацијом медијских навика и све израженијом доминацијом кратких, визуелних и фрагментарних садржаја, што значајно утиче на карактер читања и развој читалачке културе. У таквом контексту, читање као когнитивни, културни и друштвени процес суочава се са бројним изазовима, укључујући смањење концентрације, пад интересовања за књигу и промјену начина рецепције текста. Народне библиотеке, као институције које традиционално имају кључну улогу у промоцији читања, налазе се пред задатком редефинисања својих услуга и приступа корисницима. У том оквиру, концепт „живе ријечи“ добија посебан значај као облик посредовања књижевног текста који укључује усмену интерпретацију, непосредну комуникацију и колективно искуство читања. Предмет овог рада јесте анализа улоге живе ријечи у развоју читалачке културе у народним библиотекама, са посебним освртом на савремене изазове и могућности интеграције традиционалних и дигиталних пракси. Истраживање је засновано на комбинованом теоријско-емпиријском приступу и укључује анкетно испитивање библиотекара народних библиотека, са циљем сагледавања њихових ставова, пракси и искустава у области промоције читања. Добијени подаци анализирани су примјеном дескриптивне и компаративне анализе, уз интерпретацију у контексту савремених библиотечких теорија. Полазна претпоставка рада јесте да жива ријеч, као интерактивни и комуникацијски модел

посредовања, има значајан потенцијал у развоју читалачке мотивације, те да се највиши ефекти постижу кроз њену интеграцију са дигиталним алатима и платформама. Резултати рада указују на потребу развоја хибридних модела читалачке културе, који обједињују традиционалне библиотечке вриједности и савремене технолошке могућности.

Кључне ријечи: жива ријеч, читалачка култура, народне библиотеке, промоција читања, дигитална трансформација, библиотечке услуге

1. УВОД

1.1. Предмет и циљ истраживања

Савремено информационо и медијско окружење¹ карактерише динамичан развој дигиталних технологија, експанзија онлајн садржаја и промјена у начинима конзумирања информација. У таквим условима, читање као сложен когнитивни процес² све више уступа мјесто брзој и површној обради информација, што доводи у питање традиционалне моделе читалачке културе³. Ове промјене посебно се одражавају на улогу народних библиотека, које се налазе на пресјеку културних, образовних и информационих функција. Предмет овог истраживања јесте улога живе ријечи као специфичног облика библиотечке праксе у развоју и очувању читалачке културе у савременом друштву. Жива ријеч⁴ се у овом раду посматра као интердисциплинарни феномен који обједињује елементе усмене традиције, књижевне интерпретације и комуникацијске праксе у библиотечком окружењу. Посебан акценат ставља се на анализу начина на који библиотекари користе живу ријеч у раду са корисницима, те на испитивање њене ефикасности у подстицању читања у условима дигитал-

¹ Sofija Lazarević, "Uloga informacije u informacionom društvu", *Megatrend Review* Vol. 21, № 1, 2024: 165-182.

² Vesna Milenković i Slađana Stamenković, "Štampa i novi mediji u informatičkom društvu - ko dobija, a ko gubi? = Press and New Media in the Information Society - Who Gains and Who Loses?", *Medijski dijalozi* God. 6, br. 16 (2013), str. 673.

³ S. Momčilović, "Čitalačke navike i interesi postmilenijske generacije" (završni rad, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Preddiplomski studij informatologije, 2018), 9.

⁴ Смиљана Ж. Ђорђевић Белић, „Писана је ријеч жива ријеч која остаје: једна постфолклорна реинтерпретација песме о Бају Пивљанину и Бегу Љубовићу“ *Лицеум* 2017: XXIII/18, стр. 59–69.

не доминације. Истраживање полази од претпоставке да народне библиотеке, захваљујући својој доступности и друштвеној улози, представљају кључни простор за развој иновативних модела промоције читања.⁵ Основни циљ рада јесте да се утврди у којој мјери и на који начин жива ријеч доприноси развоју читалачке културе, као и да се идентификују савремени изазови⁶ са којима се библиотеке суочавају у том процесу. Додатни циљ је формулисање препорука за унапређење библиотечке праксе кроз интеграцију традиционалних и дигиталних приступа.

1.2. Истраживачка питања и хипотезе

Полазећи од дефинисаног предмета и циља истраживања, рад настоји да одговори на више кључних питања која се односе на однос између живе ријечи и читалачке културе у савременом библиотечком контексту. Прије свега, испитује се у којој мјери библиотекари препознају значај живе ријечи као инструмента за подстицање читања, те како је примјењују у свакодневной пракси. Даље, анализира се утицај дигиталног окружења на читалачке навике корисника, као и изазови са којима се библиотеке суочавају у настојању да одрже интересовање за књигу. Посебна пажња посвећена је испитивању могућности интеграције традиционалних и дигиталних модела у циљу развоја хибридне читалачке културе.

У складу са тим, формулисане су сљедеће хипотезе:

H1: Жива ријеч значајно доприноси развоју читалачке мотивације код корисника народних библиотека.

H2: Дигитално окружење негативно утиче на дубинско читање, али истовремено пружа нове могућности за промоцију књиге.

H3: Библиотекари народних библиотека препознају живу ријеч као важан, али недовољно систематски развијен алат.

H4: Интеграција живе ријечи и дигиталних алата доводи до ефикаснијих модела промоције читања.

H5: Највиши ниво развоја читалачке културе остварује се кроз хибридни модел библиотечких услуга.

⁵ Јоана Ривано Екердал и др. „Друштвено инфраструктурисање у јавним библиотекама непрекидна брига библиотекара у свакодневној библиотечкој пракси“ *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* Год 67 бр. 1 (2025).

⁶ Emira Kulenović. “Izazovi profesije u tranzicijskom društvu ili revolucija koja jede svoju djecu: kritički osvrt na trend uvođenja digitalnih tehnologija u biblioteke – digitalizacija i automatizacija”. *Zbornik Radova – Asocijacija informacijskih stručnjaka, bibliotekara, arhivista i muzeologa (BAM)* 11:159-172.

1.3. Научни и друштвени значај рада

Научни значај овог рада огледа се у интердисциплинарном приступу који повезује библиотекарство, теорију читања, културологију и медијске студије. Рад доприноси теоријском разумјевању читалачке културе као динамичног процеса који се мијења под утицајем технолошких и друштвених фактора. Посебан допринос огледа се у концептуализацији живе ријечи као релевантног модела библиотечке праксе у дигиталном добу. Друштвени значај рада огледа се у препознавању библиотека као институција које имају кључну улогу у развоју културног идентитета, критичког мишљења и образовања. У условима све веће медијске фрагментације и доминације брзих информација, библиотеке постају важан простор за очување дубинског читања и смисленог односа према тексту. Рад такође указује на значај активне улоге библиотекара као културних посредника, који не само да омогућавају приступ информацијама, већ и обликују читалачке навике и културне праксе корисника.

1.4. Методологија истраживања

Истраживање је засновано на комбинованом квантитативно-квалитативном приступу⁷, који омогућава свеобухватно сагледавање улоге живе ријечи у библиотечкој пракси. Као основни инструмент за прикупљање података коришћен је анкетни упитник, конципиран тако да обухвата три међусобно повезане цјелине. Прва се односи на затворена питања, усмјерена на процјену учесталости и начина употребе живе ријечи у библиотечкој пракси. Друга цјелина обухвата отворена питања, која омогућавају увид у ставове и искуства библиотекара, док се трећа односи на ситуациона питања, чији је циљ процјена професионалних приступа у конкретним библиотечким ситуацијама. Узорак истраживања чини тридесет библиотекара запослених у народним библиотекама, што омогућава сагледавање релевантних професионалних перспектива у оквиру испитиваног контекста. Прикупљени подаци анализирани су примјеном дескриптивне статистике, компаративне анализе и тематске анализе садржаја⁸, чиме је омогућено свеобухватно тумачење резултата. Посебна пажња посвећена

⁷ Mihael Antolović i Snežana Štrangarić „Uvod u metodologiju naučnoistraživačkog rada : metode i tehnike istraživanja u društvenim naukama : osnove akademskog pisanja” (Sombor: Pedagoški fakultet, 2012), 127.

⁸ Jasmin Komić, “Metodi statističke analize kroz primjere – zbirka zadataka” (Banja Luka: Ekonomski fakultet, 2000), 1-30.

је идентификацији образаца у професионалној пракси, као и уочавању односа између традиционалних и савремених приступа у промоцији читања, што представља један од кључних аспеката овог истраживања.

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Читалачка култура као социокултурни и когнитивни феномен

Читалачка култура представља сложен и вишеслојан феномен који обухвата не само навике читања, већ и вриједносне системе, когнитивне способности и друштвене праксе повезане са текстом⁹. Она се формира у интеракцији индивидуалних способности и ширег културног контекста, те је условљена образовним, социјалним и медијским факторима. Са становишта социологије културе, читање се може посматрати као облик културног капитала, који појединац стиче и развија кроз образовање и учешће у културном животу¹⁰. У том смислу, читалачка култура није само питање личног избора, већ и друштвене позиције, доступности ресурса и институционалне подршке. Народне библиотеке имају посебну улогу у демократизацији културног капитала, омогућавајући равноправан приступ књизи и знању¹¹. С друге стране, са когнитивног аспекта, читање представља сложен процес који укључује разумјевање, интерпретацију и критичку анализу текста. Дубинско читање подразумејева концентрацију, контекстуализацију и способност повезивања информација, што је у супротности са све присутнијим површним читањем карактеристичним за дигитално окружење¹². У савременом друштву, читалачка култура се све више трансформише под утицајем нових медија¹³, што доводи до промјене читалачких навика. Умјесто линеарног читања, доминира нелинеарно

⁹ I. Horvat, "Kultura čitanja u 21. stoljeću" (završni rad, UNIVERSITY NORTH, University centre Koprivnica / Sveučilište Sjever, - Sveučilišni centar Koprivnica, 2016), 12.

¹⁰ Kornelija Kuvač-Levačić, „Razvoj i vrste čitanja, tipologija čitatelja s obzirom na čitanje »neknjiževnih« tekstova“ (rad predstavljen na IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika, Hrvatska, Zagreb, 7-10. studeni 2014).

¹¹ IFLA Publications, "IFLA Statement on Libraries and Artificial Intelligence", IFLA, preuzeto 19. 3. 2026, <https://repository.ifla.org/items/8c05d706-498b-42c2-a93a-3d47f69f7646>

¹² Mihaela Matešić, "Razumijem što čitam: čitanjem do (spo)razumijevanja – od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti", prikaz *Razumijem što čitam: čitanjem do (spo)razumijevanja – od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti*, Anita Peti-Stantić, *FLUMINENSIA*, 2019, 429.

¹³ Nada Zgrabljic Rotar, "Novi mediji digitalnog doba", *Informacijska tehnologija i mediji 2016.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 2016, 57.

и фрагментарно читање, што има директне импликације на развој когнитивних способности и критичког мишљења. У том контексту, улога библиотеке постаје још значајнија, јер оне дјелују као стабилизујући фактор у очувању дубинског читања.

2.2. Жива ријеч као модел интерпретативног посредовања

Концепт живе ријечи заснива се на усменој традицији и подразумијева директно, интерпретативно и комуникацијско посредовање текста¹⁴. За разлику од индивидуалног читања, жива ријеч укључује елементе перформативности, емоционалне експресије и интеракције са публиком. У теоријском смислу, жива ријеч може се посматрати као облик медијације између текста и читаоца, у којем библиотекар, књижевник или интерпретатор преузима улогу посредника. Овај процес укључује не само преносење садржаја, већ и његово тумачење, контекстуализацију и прилагођавање конкретној публици. Посебан значај живе ријечи огледа се у њеној способности да активира емоционалну и социјалну димензију читања. Кроз заједничко искуство слушања и интерпретације, читање постаје колективни чин, што доприноси јачању културне повезаности и развоју читалачке мотивације. У библиотечкој пракси, жива ријеч се реализује кроз различите облике програма, као што су књижевне вечери, радионице, казивање поезије и приповиједање. Ови програми не само да промовишу књигу, већ и доприносе развоју културне комуникације и дијалога. У савременом контексту, жива ријеч добија нове облике кроз дигиталне медије, укључујући онлајн читања, подкасте и видео интерпретације¹⁵. На тај начин, традиционални модел усменог казивања проширује се и прилагођава новим комуникацијским каналима, што омогућава његову већу доступност и релевантност.

2.3. Народне библиотеке као носиоци читалачке културе

Народне библиотеке представљају један од кључних институционалних оквира за развој читалачке културе¹⁶. Њихова специфичност ог-

¹⁴ Смиљана Ж. Ђорђевић Белић, „Писана је ријеч жива ријеч...”

¹⁵ А. Klara Sopta, “Promicanje čitanja na mreži: mrežne stranice i blogovi o čitanju” (Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti - smjer bibliotekarstvo, 2025), 32-33.

¹⁶ Ljubinka Bašović, *Biblioteke i bibliotekarstvo u Bosni i Hercegovini 1945-1975* (Sarajevo: Svjetlost, 1977), 42.

леда се у доступности свим категоријама становништва, без обзира на узраст, образовање или социјални статус. У савременом друштву, функције народних библиотека значајно су проширене. Оне више нису искључиво мјеста за позајмицу књига, већ постају мултифункционални културни центри који обједињују образовне, информативне и културне активности¹⁷. У том контексту, промоција читања представља једну од њихових основних мисија. Посебан значај имају програми који укључују живу ријеч, јер омогућавају директну комуникацију са корисницима и прилагођавање садржаја њиховим интересовањима и потребама. Библиотеке на тај начин постају активни учесници у обликовању читалачких навика, а не само пасивни пружаоци услуга. Улога библиотекара у овом процесу је од суштинског значаја. Библиотекар дјелује као културни посредник који повезује текст, корисника и контекст, при чему користи различите методе и приступе у зависности од циљне групе¹⁸. Ова улога захтијева не само стручне компетенције, већ и комуникацијске, педагошке и интерпретативне вјештине.

2.4. Дигитално окружење и трансформација читалачких пракси

Дигитална трансформација представља један од најзначајнијих фактора који утичу на савремену читалачку културу¹⁹. Развој интернета, друштвених мрежа и мобилних технологија довео је до радикалних промјена у начину приступа информацијама и читању. Једна од кључних карактеристика дигиталног окружења јесте фрагментација садржаја. Информације се презентују у кратким, визуелно атрактивним формама, што доводи до смањења концентрације и површног читања²⁰. Овај феномен има значајне импликације на развој когнитивних способности, посебно у домену критичког мишљења и аналитичког приступа тексту. Међутим, дигитално окружење не представља искључиво изазов, већ и значајну развојну могућност. Нове технологије омогућавају лакши и бржи приступ књигама, подстичу развој дигиталних библиотека и отварају простор за нове, иновативне форме промоције читања, чиме се библиотечка дјелатност додатно проширује и прилагођава савременим корисничким потребама. У том контексту, кључни изазов за библиотеке није одбацивање дигиталних

¹⁷ IFLA Publications, "IFLA Statement..."

¹⁸ Tatjana Aparac, "Biti bibliotekar: jučer, danas, sutra", *Knjižnica: glasilo Zveze bibliotekarskih društava Slovenije*, 1997, 41.2: 35.

¹⁹ A. Igrac, "Digitalna transformacija" (diplomski rad, Fakultet organizacije i informatike, 2018), 7.

²⁰ Igrac, "Digitalna transformacija..."

технолозија, већ њихова интеграција у постојеће моделе рада. Управо то се јавља концепт хибридне читалачке културе²¹, који подразумијева синергију традиционалних и дигиталних приступа. Жива ријеч у дигиталном окружењу добија нову димензију, јер се преноси кроз различите медије и постаје доступна широј публици. Ова трансформација отвара нове могућности за библиотеке, али истовремено захтијева и развој нових компетенција библиотекара.

3. ЖИВА РИЈЕЧ У ПРАКСИ НАРОДНИХ БИБЛИОТЕКА

3.1. Програми засновани на живој ријечи

У савременој библиотечној пракси, програми засновани на живој ријечи представљају један од најзначајнијих инструмената промоције читања и активирања корисника. За разлику од пасивних облика коришћења библиотечких услуга, ови програми подразумијевају директну комуникацију, интеракцију и емоционално укључивање публике. Најчешћи облици ових програма обухватају књижевне вечери, сусрете са писцима, рецитовање поезије, приповиједање, тематске радионице и програме за дјецу. Њихова специфичност огледа се у томе што текст излази из оквира штампане форме и постаје комуникацијски догађај, у којем се значење гради у интеракцији између интерпретатора и публике. Посебно је значајно нагласити да жива ријеч омогућава прилагођавање садржаја различитим циљним групама. Док се код дјеце акценат ставља на наравицу, емоцију и игру²², код одраслих корисника нагласак је чешће на интерпретацији, дискусији и критичком промишљању текста. Ова флексибилност чини живу ријеч изузетно ефикасним алатом у библиотечној пракси. Упркос њеном значају, уочава се да програми живе ријечи у многим библиотекама нису систематски развијени²³, већ често зависе од ентузијазма појединаца, што указује на потребу њихове институционализације и стратешког планирања.

²¹ Boris Škvorc, "Utjecaj kolonijalnih ishodišta i postkolonijalnih okvira na čitanje (pričanje) nacije kod Andrića, Krleže i Nazora". *Croatian Studies Review - Časopis hrvatskih studija* 7: 173.

²² N. Šarković, *Važnost jezične djelatnosti čitanja u radu s djecom rane predškolske dobi* (diplomski rad, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet, 2022), 4-6.

²³ Анђелија Пругинић „Знање је у књигама, књиге су у библиотекама. Где су људи?“ *Библиотекар - часопис за теорију и праксу библиотекарства*, Год. 61 Бр. 1 (2019): 43, doi: 10.18485/bibliotekar.2019.61.1.3

3.2. Утицај живе ријечи на читалачке навике корисника

Жива ријеч има снажан потенцијал да утиче на формирање и развој читалачких навика, посебно у контексту савремених изазова. Њен утицај може се посматрати на више нивоа: мотивационом, емоционалном и когнитивном. На мотивационом нивоу, жива ријеч дјелује као иницијални подстицај за читање. Кроз директан доживљај текста, корисници развијају интересовање за књигу, што често доводи до самосталног читања. Овај ефекат је посебно изражен код млађих корисника, код којих читање још није у потпуности формирано као навика. На емоционалном нивоу, интерпретација текста кроз живу ријеч омогућава дубљу повезаност са садржајем. Емоционална идентификација са ликовима и ситуацијама доприноси стварању позитивног односа према читању, што има дугорочне ефекте на читалачку културу. На когнитивном нивоу, жива ријеч подстиче разумијевање, интерпретацију и критичко мишљење. Кроз дискусију и анализу текста, корисници развијају способност тумачења и повезивања информација, што је кључно за развој дубинског читања. Међутим, степен утицаја живе ријечи зависи од више фактора, укључујући учесталост програма, квалитет интерпретације и прилагођеност садржаја циљној групи. Управо ови елементи биће предмет даље анализе у истраживачком дијелу рада.

3.3. Рад са различитим корисничким групама

Једна од кључних предности живе ријечи огледа се у њеној примјенљивости на различите корисничке групе, што је посебно значајно у контексту народних библиотека. Код дјеце, жива ријеч има изражену едукативну и развојну функцију. Кроз причање прича, драматизацију и интерактивне активности, библиотекари подстичу развој језичких способности, маште и ране читалачке писмености. Овај приступ је кључан за формирање позитивног односа према књизи од најранијег узраста. Код младих, жива ријеч може дјеловати као мост између дигиталног окружења и књиге. Кроз савремене и тематски релевантне програме, библиотеке могу привући пажњу ове групе и усмјерити је ка читању. Код одраслих корисника, жива ријеч има више културни и интерпретативни карактер. Програми попут књижевних вечери и дискусија омогућавају размјену мишљења и продубљивање читања као интелектуалне активности. Код старијих корисника, жива ријеч има и социјалну функцију, јер доприноси укључивању у културни живот и смањењу социјалне изолованости. Ова

разноврсност указује на то да жива ријеч није универзални модел, већ да захтијева прилагођавање различитим групама, што представља додатни изазов за библиотечку праксу.

3.4. Дигитална трансформација живе ријечи

Савремене технологије значајно су утицале на начин на који се жива ријеч реализује у библиотечком окружењу. Традиционални облици усменог казивања проширени су дигиталним форматима²⁴, што је довело до стварања нових хибридних облика. Дигитална трансформација живе ријечи обухвата различите облике медијске репрезентације и дистрибуције садржаја, који укључују онлајн књижевне програме, видео и аудио записе интерпретација, подкасте и стриминг догађаја, чиме се традиционални модели усменог казивања прилагођавају савременом комуникацијском окружењу и постају доступни широј публици. Ови облици омогућавају већу доступност садржаја и укључивање шире публике, али истовремено мијењају природу комуникације. Недостаје директна интеракција, што може утицати на интензитет доживљаја. Са друге стране, дигитални формати омогућавају архивирање и поновну употребу садржаја, што представља значајну предност у односу на традиционалне облике. У том контексту, поставља се питање равнотеже између традиционалне и дигиталне живе ријечи, што представља једно од централних питања овог рада.

3.5. Операционализација концепта за потребе истраживања

У циљу емпиријског испитивања улоге живе ријечи, било је неопходно њено операционализовање кроз јасно дефинисане и мјерљиве категорије. У том смислу, истраживање је засновано на индикаторима који обухватају учесталост организовања програма живе ријечи, типолошку разноврсност ових програма, процјену њихових ефеката на кориснике, степен интеграције дигиталних алата, као и ставове библиотекара о значају живе ријечи у савременом библиотечком контексту. Овако дефинисани индикатори представљају основу за конструкцију истраживачког инструмента, односно упитника, као и за каснију анализу и интерпретацију добијених резултата.

²⁴ Igrac, "Digitalna transformacija..."

4. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

4.1. Опис инструмента

За потребе истраживања конструисан је анкетни упитник као основни инструмент за прикупљање података. Упитник је осмишљен тако да омогући свеобухватно сагледавање улоге живе ријечи у библиотечкој пракси, као и ставова библиотекара. Упитник је конципиран тако да омогући свеобухватно сагледавање улоге живе ријечи у читалачкој култури у савременом окружењу, при чему његова структура обухвата четири међусобно повезане тематске цјелине. Прва цјелина односи се на опште податке о испитаницима, укључујући тип библиотеке, године радног искуства, ниво образовања и учесталост учешћа у програмима промоције читања, што омогућава контекстуализацију резултата и њихово повезивање са професионалним искуством испитаника. Друга цјелина садржи затворена питања, укупно њих петнаест, конципирана у облику Ликертове скале, која се односе на процјену учесталости и начина примјене живе ријечи у библиотечкој пракси, укључујући аспекте као што су редовност организовања програма, типови активности, степен укључености корисника и процјена ефеката на читалачке навике. Трећу цјелину чине отворена питања, укупно десет, која омогућавају испитаницима да изразе своја искуства, ставове и запажања у вези са улогом живе ријечи, при чему је посебан акценат стављен на идентификацију изазова у пракси, као и на примјере добрих пракси и иновативних приступа. Четврта цјелина обухвата ситуациона питања, укупно пет, која симулирају реалне библиотечке ситуације, као што су смањено интересовање корисника за читање или потреба за укључивањем дигиталних алата, с циљем испитивања професионалног расуђивања и стратегија дјеловања библиотекара. Оваква структура упитника омогућава комбинацију квантитативне и квалитативне анализе, чиме се обезбјеђује свеобухватност истраживања.

4.2. Узорак истраживања

Узорак истраживања чини укупно 30 испитаника, библиотекара за послених у народним библиотекама. Узорак је конципиран тако да обухвати различите категорије испитаника у погледу радног искуства, нивоа образовања и професионалних ангажмана у области промоције читања. Структура узорка омогућава сагледавање различитих перспектива унутар библиотечке професије, укључујући и генерацијске разлике у приступу

живој ријечи и дигиталним алатима. Иако узорак није репрезентативан у строгом статистичком смислу, његова разноврсност омогућава релевантну интерпретацију резултата и идентификацију доминантних трендова у пракси народних библиотека.

4.3. Начин прикупљања података

Подаци су прикупљени методом анкетирања, уз коришћење унапријед припремљеног упитника. Анкетирање је спроведено у контролисаним условима, при чему је испитаницима обезбијеђена анонимност и добровољно учешће. Испитаници су информисани о циљу истраживања, начину употребе података и значају њиховог учешћа, чиме су испоштовани основни етички принципи научног истраживања. Упитници су дистрибуирани у електронској форми, што је омогућило ефикасно прикупљање података и већу доступност испитаницима.

4.4. Методе обраде и анализе података

У обради података примјењене су комбинације квантитативних и квалитативних метода анализе, што омогућава дубље разумијевање истраживаног феномена. Квантитативна анализа обухвата примјену дескриптивне статистике, која укључује анализу фреквенција, процентуалних расподела и упоредних приказа, чиме се омогућава јасан увид у структуру и дистрибуцију добијених података. Ови подаци омогућавају увид у учесталост и структуру појава повезаних са употребом живе ријечи у библиотечкој пракси. Квалитативна анализа заснива се на тематској анализи одговора на отворена питања, са циљем идентификације кључних тема, образаца и ставова испитаника. Посебна пажња посвећена је интерпретацији професионалних искустава и препознавању иновативних приступа. У оквиру анализе, посебно је издвојен компаративни приступ, који омогућава систематско упоређивање различитих аспеката библиотечке праксе, укључујући однос између традиционалних и дигиталних облика живе ријечи, разлике у приступима различитим корисничким групама, као и варијације у нивоу њене примјене. Оваква методолошка поставка омогућава свеобухватно сагледавање улоге живе ријечи и представља основу за интерпретацију резултата у наставку рада.

4.5. Ограничења истраживања

Иако истраживање пружа релевантне увиде, неопходно је указати на одређена методолошка ограничења. Прије свега, величина узорка не омогућава потпуну генерализацију резултата, већ их треба посматрати као индикативне. Такође, употреба упитника као инструмента носи ризик субјективности, јер се одговори заснивају на самоевалуацији испитаника. Отворена питања, иако дају дубљи увид, подложна су интерпретативним варијацијама. Додатно, резултати су временски условљени, с обзиром на динамичне промјене у дигиталном окружењу и библиотечкој пракси. Упркос наведеним ограничењима, истраживање пружа значајан увид у савремене тенденције и представља добру основу за даља истраживања.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

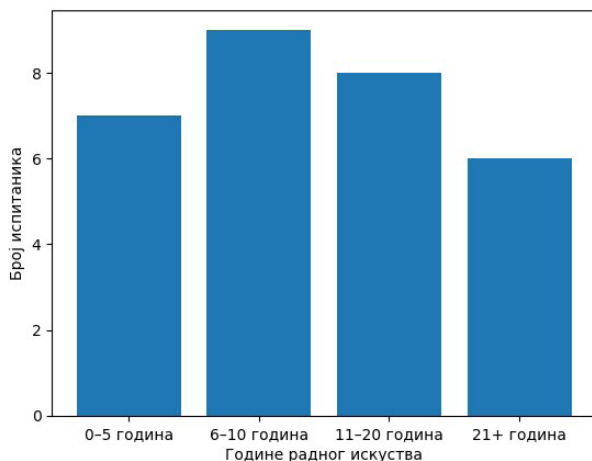
5.1. Структура узорка и основне карактеристике испитаника

У циљу прецизнијег увида у структуру узорка, анализирана је расподела испитаника према годинама радног искуства. Резултати показују релативно уравнотежену расподелу испитаника, што омогућава поузданију интерпретацију добијених података.

КАТЕГОРИЈА	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ (%)
0–5 ГОДИНА	7	23.3
6–10 ГОДИНА	9	30.0
11–20 ГОДИНА	8	26.7
21+ ГОДИНА	6	20.0

Табела 1. Структура узорка

Највећи број испитаника припада категорији од 6 до 10 година радног искуства (9), затим слиједе испитаници са 11 до 20 година (8), од 0 до 5 година (7), док најмањи број има више од 21 године стажа (6). Оваква структура указује на добру заступљеност различитих генерација библиотекара, што је значајно за сагледавање различитих приступа живој ријечи и читалачкој култури.

Графикон 1. *Расподјела испитаника указује на уравнотежену структуру узорка, са благом доминацијом средњих категорија радног искуства*

5.2. Учесталост и облици примјене живе ријечи

Анализа резултата показује да је жива ријеч присутна у пракси народних библиотека, али са различитим степеном учесталости и систематичности.

КАТЕГОРИЈА	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ (%)
РЕДОВНО	8	26.7
ПОВРЕМЕНО	13	43.3
РИЈЕТКО	6	20.0
ГОТОВО НИКАДА	3	10.0

Табела 2. *Програми живе ријечи*

Највећи број испитаника (13) навео је да програме живе ријечи организује повремено, док 8 испитаника то чини редовно. Са друге стране, 6 испитаника организује ове програме ријетко, а 3 испитаника навела су да се овакви програми у њиховој библиотеци готово не реализују. Ови подаци указују на то да жива ријеч није у потпуности институционализована као стандардна библиотечка пракса, већ често зависи од кадровских и организационих капацитета.

Графикон 2. *Највећи број испитаника програме реализује повремено, што указује на недовољну систематичност у примјени живе ријечи*

Када је ријеч о типовима програма, резултати показују да су нај-заступљенији облици књижевне вечери, радионице за дјецу и казивање поезије, што указује на доминацију традиционалних и интерпретативних модела у оквиру библиотечке праксе. Мање су заступљени иновативни облици, као што су интерактивни програми и мултимедијалне интерпретације, што указује на потенцијал за даљи развој.

5.3. Процјена утицаја живе ријечи на кориснике

Испитаници су у великој мјери сагласни да жива ријеч има позитиван утицај на читалачке навике корисника.

КАТЕГОРИЈА	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ (%)
ЗНАЧАЈАН	22	73.3
УМЈЕРЕН	6	20.0
ОГРАНИЧЕН	2	6.7

Табела 3. *Утицај живе ријечи на кориснике*

Већина испитаника (22) оцијенила је да жива ријеч значајно доприноси развоју интересовања за читање, док је 6 испитаника навело да је њен утицај умјерен. Само 2 испитаника сматрају да је утицај ограничен. Ови резултати указују на висок степен сагласности унутар библиотечке заједнице о значају живе ријечи као инструмента промоције читања.

Графикон 3. Доминација ставова о значајном утицају потврђује висок степен професионалне сагласности о улози живе ријечи

Анализа отворених одговора додатно потврђује наведене налазе, при чему испитаници истичу да жива ријеч доприноси приближавању књиге кориснику, омогућава успостављање емоционалне везе са текстом и подстиче радозналост која води ка даљем читању. Посебно је наглашен њен значај у раду са дјецом и младима, што указује на њену улогу у формирању раних читалачких навика.

5.4. Утицај дигиталног окружења на читалачке навике

Резултати истраживања показују да библиотекари у великој мјери препознају утицај дигиталног окружења на читање.

КАТЕГОРИЈА	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ (%)
НЕГАТИВАН	24	80.0
ПОЗИТИВАН	6	20.0

Табела 4. Утицај дигиталног окружења на читалачке навике

Већина испитаника (24) сматра да дигитални медији доводе до површног читања и смањења концентрације, док мањи број (6) истиче и позитивне аспекте, као што су већа доступност информација и нови облици промоције књиге. Ови резултати указују на амбивалентан однос према дигиталном окружењу — оно се истовремено доживљава као изазов и као прилика.

Графикон 4. *Резултати показују да се дигитално окружење превасходно перципира као изазов, уз ограничено препознавање позитивних аспеката*

У отвореним одговорима испитаници посебно наглашавају смањење интересовања за дужи текст, доминацију визуелних садржаја и изражену потребу за прилагођавањем библиотечких услуга савременим корисничким навикама, при чему су ови налази у потпуности у складу са теоријским оквиром рада.

5.5. Интеграција живе ријечи и дигиталних алата

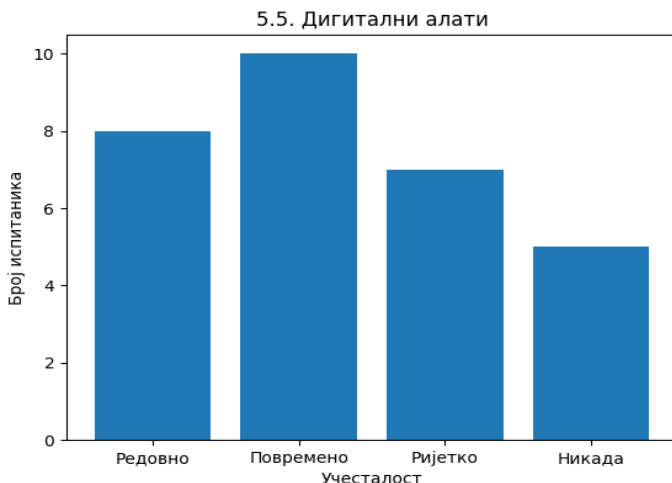
Један од кључних аспеката истраживања односи се на испитивање степена интеграције традиционалних и дигиталних приступа у програмима живе ријечи.

КАТЕГОРИЈА	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ (%)
РЕДОВНО	8	26.7
ПОВРЕМЕНО	10	33.3
РИЈЕТКО	7	23.3
НИКАДА	5	16.7

Табела 5. *Дигитални алати*

Резултати показују да највећи број испитаника дигиталне алате користи повремено, док нешто мањи број њих наводи редовну употребу. Истовремено, значајан дио испитаника користи ове алате ријетко, а

одређени број их уопште не користи, што указује на постојање хибридних пракси, али и на изражене разлике у нивоу дигиталне интеграције.

Графикон 5. Расподјела указује на присуство хибридних пракси, али и на значајне разлике у нивоу дигиталне интеграције

Када је ријеч о облицима употребе, испитаници који примјењују дигиталне алате најчешће се ослањају на друштвене мреже, видео садржаје и организацију онлајн догађаја, чиме проширују домет и доступност програма. Са друге стране, разлози за некоришћење дигиталних алата најчешће се доводе у везу са ограниченим техничким ресурсима, недовољним нивоом обуке, као и склоношћу ка традиционалним облицима библиотечке праксе.

5.6. Ставови библиотекара о будућности живе ријечи

У циљу сагледавања перспективе развоја, испитаници су изнијели ставове о будућности живе ријечи у библиотекама.

КАТЕГОРИЈА	БРОЈ ИСПИТАНИКА	ПРОЦЕНАТ (%)
ПОЗИТИВНО	25	83.3
РЕЗЕРВА	5	16.7

Табела 6. Ставови библиотекара

Резултати показују да већина испитаника сматра да жива ријеч има значајну и одрживу будућност, али под условом њене адаптације савременим друштвеним и технолошким околностима. Истовремено, мањи број испитаника изражава резерву, указујући на уочени пад интересовања корисника за овакве програме.

Графикон 6. Већински позитиван став указује на препознат потенцијал живе ријечи, уз потребу њене адаптације савременим условима

Према мишљењу испитаника, даљи развој живе ријечи треба да буде усмјерен ка већој интерактивности програма, јачем повезивању са дигиталним платформама и ширем укључивању различитих медијских форми, чиме би се омогућило њено прилагођавање савременим комуникацијским и културним праксама.

5.7. Синтетички приказ резултата

Сумирајући добијене резултате, може се уочити да је жива ријеч присутна у библиотечкој пракси, али да њена примјена још увијек није у потпуности систематски развијена. Истовремено, библиотекари у значајној мјери препознају њен потенцијал и значај у промоцији читања. Дигитално окружење се перципира двоструко, као изазов који утиче на промјену читалачких навика, али и као могућност за унапређење библиотечких услуга. У том контексту, хибридни модели који комбинују традиционалне и дигиталне приступе налазе се у фази развоја, али још увијек нису у потпуности интегрисани у библиотечку праксу.

<i>Показатељ</i>	<i>Категорија</i>	<i>Број испитаника</i>	<i>Процент (%)</i>
<i>Радно искуство</i>	0–5 година	7	23.3
	6–10 година	9	30.0
	11–20 година	8	26.7
	21+ година	6	20.0
<i>Учесталост програма</i>	Редовно	8	26.7
	Повремено	13	43.3
	Ријетко	6	20.0
	Готово никада	3	10.0
<i>Утицај живе ријечи</i>	Значајан	22	73.3
	Умјерен	6	20.0
	Ограничен	2	6.7
<i>Дигитално окружење</i>	Негативан утицај	24	80.0
	Позитивни аспекти	6	20.0
<i>Дигитални алати</i>	Редовно	8	26.7
	Повремено	10	33.3
	Ријетко	7	23.3
	Никада	5	16.7
<i>Будућност живе ријечи</i>	Позитивна перспектива	25	83.3
	Резерва	5	16.7

Табела 7. *Синтеза резултата*

Ови резултати указују да се народне библиотеке налазе у процесу транзиције, у којем се традиционалне праксе постепено прилагођавају савременим условима и захтјевима корисника.

Дескриптивна статистичка анализа података указује на релативно уравнотежену структуру узорка у погледу радног искуства испитаника, при чему је најзаступљенија категорија од 6 до 10 година (30,0%), док су остале категорије распоређене без значајних одступања. У погледу учесталости примјене живе ријечи, доминира повремена употреба (43,3%), што указује на недостатак систематске интеграције овог модела у библиотечку праксу.

Анализа перцепције утицаја живе ријечи показује изразиту доминацију ставова о њеном значајном утицају (73,3%), што указује на висок степен консензуса међу испитаницима. Насупрот томе, дигитално окружење се у већини случајева перципира као фактор који негативно утиче на чита-

лачке навике (80,0%), иако је присутно ограничено препознавање његових позитивних аспеката.

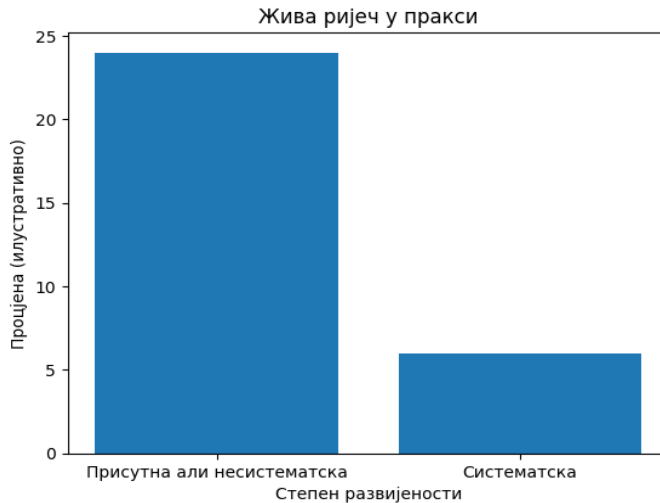
Када је ријеч о интеграцији дигиталних алата, резултати указују на хетерогену расподјелу, са највећим учешћем повремене употребе (33,3%), што потврђује постојање хибридних пракси, али и неуједначен ниво њихове примјене. Истовремено, већина испитаника исказује позитиван став о будућности живе ријечи (83,3%), уз наглашену потребу њене адаптације савременим условима.

Ови налази указују на статистички стабилне обрасце у перцепцији и примјени живе ријечи, што омогућава њихову поуздану интерпретацију у ширем контексту савременог библиотекарства.

6. КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА И ДИСКУСИЈА

6.1. Учесталост и систематичност примјене живе ријечи

Компаративна анализа резултата указује да је жива ријеч присутна у пракси народних библиотека, али да њена примјена није уједначена нити систематски развијена. Иако значајан број библиотекара организује програме живе ријечи повремено или редовно, подаци показују да ови програми често зависе од индивидуалне иницијативе, а не од стратешког планирања.

Графикон 7. Илустративни приказ заснован на интерпретацији резултата истраживања – жива ријеч у пракси

Овај налаз је у складу са постављеном хипотезом Н3, која указује да библиотекари препознају значај живе ријечи, али да она није у потпуности институционализована као дио библиотечких услуга. Упоредјујући овај резултат са теоријским оквиром, може се закључити да постоји јаз између потенцијала живе ријечи као модела интерпретативног посредовања и њене реалне примјене у пракси. Управо овај јаз представља један од кључних изазова савременог библиотекарства.

6.2. Утицај живе ријечи на читалачку мотивацију

Резултати истраживања показују висок степен сагласности библиотекара у процјени да жива ријеч позитивно утиче на читалачке навике корисника.

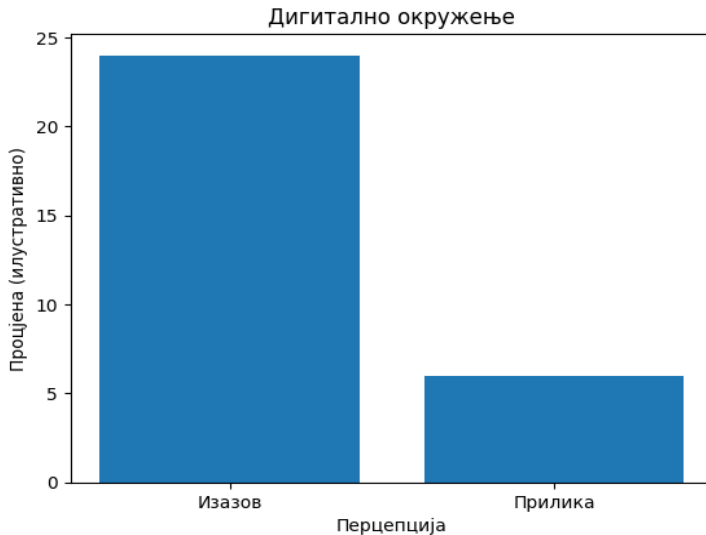
Графикон 8. *Расподјела одговора указује на доминацију перцепције о значајном утицају живе ријечи на читалачку мотивацију, што потврђује њену улогу као ефективног инструмента у подстицању читања*

Овај налаз директно потврђује хипотезу Н1 и указује на значај живе ријечи као мотивационог инструмента. У контексту теорије читања, овај резултат може се тумачити кроз концепт емоционалне рецепције текста. Жива ријеч, као интерпретативни чин, омогућава дубљу идентификацију са садржајем, што доводи до јачег ангажмана корисника. За разлику од пасивног читања, овдје се успоставља интеракција која активира и когнитивне и емоционалне процесе. Посебно је значајно да овај утицај није ограничен само на једну категорију корисника, већ је присутан код свих

старосних група, што додатно потврђује универзални потенцијал живе ријечи.

6.3. Дигитално окружење као изазов и прилика

Анализа резултата показује да библиотекари дигитално окружење перципирају двоструко — као изазов и као могућност. Са једне стране, доминира став да дигитални медији доводе до површног читања и смањења концентрације, што је у складу са хипотезом Н2. Са друге стране, препознају се и потенцијали дигиталних платформи за ширење читалачке културе.

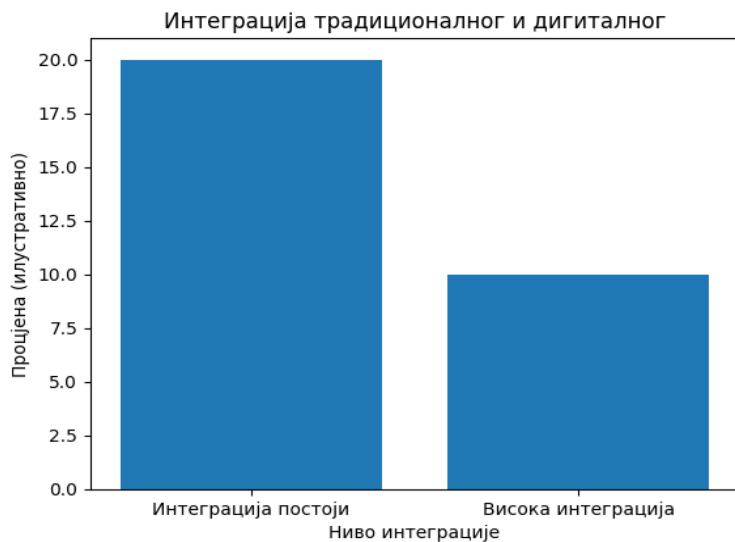

Графикон 9. Илустративни приказ заснован на интерпретацији резултата истраживања – дигитално окружење

Ова амбивалентност указује на комплексност савременог информационог окружења. Дигитални медији не укидају читање, већ га трансформишу, што захтијева прилагођавање библиотечке праксе. У том контексту, жива ријеч може се посматрати као корективни механизам, који доприноси очувању дубинског читања и смислене рецепције текста. Истовремено, њена дигитална трансформација отвара нове могућности за њену примјену.

6.4. Ниво интеграције традиционалних и дигиталних приступа

Један од најзначајнијих налаза односи се на степен интеграције живе ријечи и дигиталних алата. Резултати показују да ова интеграција постоји, али да је неуједначена и у раној фази развоја.

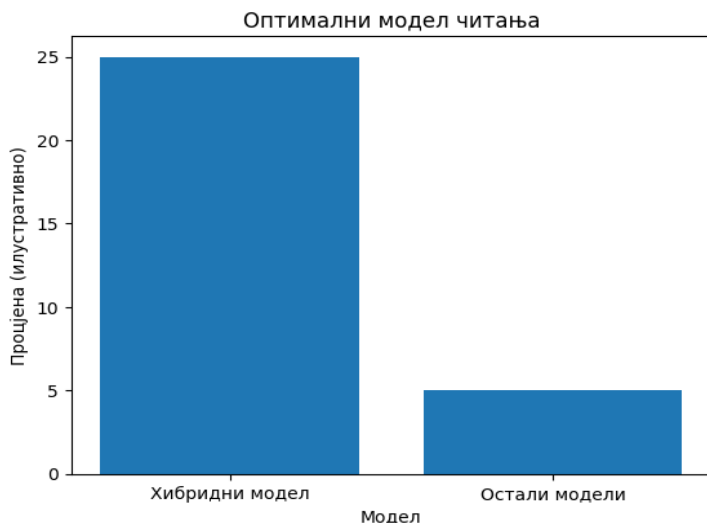
Графикон 10. *Илустративни приказ заснован на интерпретацији резултата истраживања – интеграција традиционалног и дигиталног*

Овај налаз потврђује хипотезу Н4, али истовремено указује на потребу за систематским развојем хибридних модела. Библиотеке које комбинују традиционалне и дигиталне приступе показују већу флексибилност и способност прилагођавања савременим корисницима. Међутим, ограничења као што су недостатак ресурса и дигиталних компетенција указују да овај процес захтијева институционалну подршку и континуирано усавршавање библиотекара.

6.5. Хибридни модел као оптимални приступ

Сумирајући резултате, може се закључити да се највећи потенцијал развоја читалачке културе налази у хибридном моделу који интегрише живу ријеч и дигиталне праксе, чиме се потврђује хипотеза Н5. Овакав модел омогућава истовремено очување емоционалне и комуникајске димензије читања, проширење доступности садржаја путем

дигиталних платформи, као и прилагођавање различитим корисничким групама.

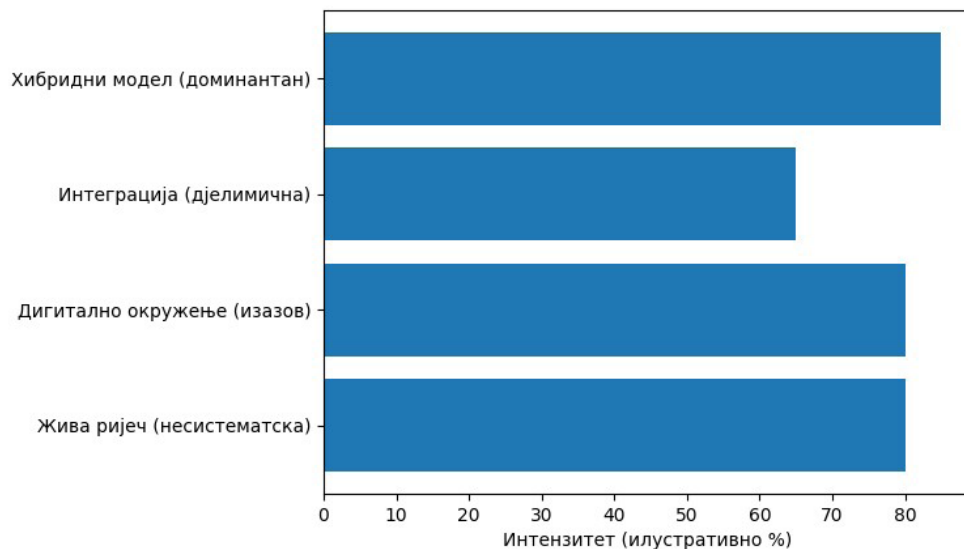
Графикон 11. Илустрaтивни приказ заснован на интерпретацији резултата истраживања – оптимални модел читања

У том контексту, улога библиотекара се значајно трансформише, јер он више не дјелује искључиво као посредник између корисника и књиге, већ и као медијатор који повезује традиционалне културне праксе са савременим технолошким окружењем.

6.6. Тумачење резултата у ширем контексту

Резултати истраживања указују да се народне библиотеке налазе у процесу структурне и функционалне трансформације, условљене промјенама у медијском и информационом окружењу.

Ова трансформација не огледа се искључиво у увођењу нових технологија, већ у редефинисању саме природе читалачке културе као дискурзивне и интерпретативне праксе. У том контексту, жива ријеч се позиционира као специфичан облик културне медијације, који омогућава прелазак са индивидуализованог и често фрагментираног читања ка колективно артикулисаном искуству рецепције. Овај процес може се тумачити у оквири-ма херменеутичког приступа, у којем се значење не посматра као фиксна категорија, већ као резултат интеракције између текста, интерпретатора и рецепцијског контекста. Емпиријски налази показују да жива ријеч функ-

Графикон 12. *Илустративни приказ заснован на интерпретацији резултата истраживања Синтетички приказ кључних налаза истраживања*

ционише као механизам реактуализације текста, при чему се књижевни садржај измјешта из статичног, текстуалног оквира у динамички комуникацијски простор. У том простору долази до преговарања значења, што указује на њену улогу у формирању интерсубјективног искуства читања. Истовремено, утицај дигиталног окружења уводи нову димензију у анализу читалачке културе. Фрагментација пажње и доминација визуелних садржаја доводе до трансформације рецепцијских образаца, што резултира помјерањем са дубинског ка површном читању. Међутим, ова трансформација не значи нестанак читања, већ његову реартикулацију у новим медијским условима. У том смислу, жива ријеч може се интерпретирати као корективни и компензацијски механизам, који омогућава очување дубинског, интерпретативног читања у условима медијске фрагментације. Њена интеграција са дигиталним платформама додатно проширује домен дјеловања, чиме се отвара простор за развој хибридних модела читалачке културе. Сходно томе, библиотеке се не могу више посматрати искључиво као институције дистрибуције информација, већ као простори културне продукције и интерпретације, у којима се обликују нови облици читања и значења. Управо у том процесу, библиотекар се позиционира као активни медијатор између текста, технологије и корисника, чиме његова улога добија изразито интердисциплинарни карактер.

6.7. Импликације за библиотечку праксу

На основу добијених резултата може се закључити да постоји изражена потреба за систематским развојем програма живе ријечи, као и за унапређењем дигиталних компетенција библиотекара. Истовремено, уочава се значај развоја хибридних библиотечких услуга, које повезују традиционалне и савремене приступе, као и јачање улоге библиотекара као културног посредника у процесу обликовања читалачких пракси.

Ове импликације указују на јасан правац будућег развоја библиотека и њихову све сложенију и значајнију улогу у савременом друштву.

ЗАКЉУЧАК

Савремено информационо друштво, обиљежено убрзаном дигитализацијом и трансформацијом медијских навика, поставља пред читање нове и сложене изазове. У таквом контексту, читање више није само индивидуални чин усвајања текста, већ процес који се одвија у динамичном односу између корисника, медија и културног окружења. Управо у том простору трансформације, народне библиотеке задржавају своју суштинску улогу – не као пасивни чувари књига, већ као активни обликоваоци читалачке културе. Резултати истраживања показали су да жива ријеч представља један од најзначајнијих инструмената у процесу подстицања читања. Њена снага не огледа се искључиво у преношењу текста, већ у способности да активира емоционалну, когнитивну и социјалну димензију читања. Кроз живу ријеч, текст престаје бити статичан и постаје догађај — простор сусрета, интерпретације и заједничког искуства. Истраживање је потврдило да библиотекари у великој мјери препознају значај живе ријечи и њен позитиван утицај на читалачке навике, чиме је потврђена полазна хипотеза о њеној мотивационој улози. Истовремено, уочено је да њена примјена у пракси није увијек систематски развијена, већ често зависи од појединачних иницијатива, што указује на потребу за њеним стратешким позиционирањем у оквиру библиотечких услуга. Посебно значајан налаз односи се на утицај дигиталног окружења, које се показује као амбивалентан фактор. С једне стране, оно доприноси фрагментацији читања и смањењу концентрације, док с друге стране отвара нове могућности за приступ књизи и развој иновативних облика промоције читања. Ова двострука природа дигиталног окружења не захтијева његово одбацивање, већ критичку интеграцију у библиотечку праксу. Управо у том контексту, као најзначајнији резултат

рада издваја се концепт хибридне читалачке културе. Истраживање је показало да се највећи ефекти у развоју читања постижу кроз синергију традиционалних и дигиталних приступа. Жива ријеч, као носилац интерпретације и комуникације, и дигитални алати, као носиоци доступности и ширине, не представљају супротстављене моделе, већ комплементарне елементе савремене библиотечке праксе. У том процесу, улога библиотекара се значајно редефинише. Библиотекар више није искључиво посредник између корисника и књиге, већ постаје културни медијатор, едукатор и креатор читалачких искустава. Управо та трансформација представља један од кључних доприноса савременог библиотекарства. На крају, артикулише се питање које не подлијеже коначном затварању, већ захтијева континуирано теоријско и аналитичко преиспитивање: који су дугорочни ефекти програма заснованих на живој ријечи у оквиру савремене библиотечке праксе? Емпиријски налази указују да се њихови исходи не могу адекватно интерпретирати у оквирима редукционистичког приступа, који би их ограничио на текстуалну трансмисију, догађајни карактер или физичку ко-присутност учесника. Напротив, њихов кључни ефекат огледа се у трансформацији рецепцијских образаца и реконфигурацији односа корисника према читању, књизи и значењу. У том смислу, однос према читању може се концептуализовати као динамички дискурзивни и херменеутички простор у којем се одвија процес смислотворења. Читалачка култура се, сходно томе, не може свести на скуп понашајних образаца или навика, већ се манифестује као сложена когнитивно-афективна и социокултурна структура, унутар које се преплићу индивидуалне интерпретације и колективни културни обрасци. Читање се у том контексту успоставља као процес рецепције који подразумева активну интерпретацију, контекстуализацију и продукцију значења, док програми живе ријечи функционишу као специфични медијатори у том процесу. Они омогућавају трансфер текста из статичног у перформативни и комуникацијски оквир, чиме се отвара простор за интеракцију, преговарање значења и формирање интерсубјективног искуства. Сходно томе, жива ријеч се може разумјети као облик културне продукције који посредује између текста и рецепције, истовремено дјелујући као инструмент активације, одржавања и трансформације читалачке културе у савременом, медијски посредованом окружењу.

ЛИТЕРАТУРА

1. Antolović, Mihael i Snežana Štrangarić. „Uvod u metodologiju naučnoistraživačkog rada : metode i tehnike istraživanja u društvenim naukama: osnove akademskog pisanja” (Sombor: Pedagoški fakultet, 2012), 127.
2. Aparac, Tatjana. “Biti bibliotekar : jučer, danas, sutra”, *Knjižnica: glasilo Zveze bibliotekarskih društva Slovenije*, 1997, 41.2: 35.
3. Bašović, Ljubinka. *Biblioteke i bibliotekarstvo u Bosni i Hercegovini 1945-1975* (Sarajevo: Svjetlost, 1977), 42.
4. Horvat, I. “Kultura čitanja u 21. stoljeću” (završni rad, UNIVERSITY NORTH, University centre Koprivnica / Sveučilište Sjever, - Sveučilišni centar Koprivnica, 2016), 12.
5. IFLA Publications, “*IFLA Statement on Libraries and Artificial Intelligence*”, IFLA, preuzeto 19. 3. 2026, <https://repository.ifla.org/items/8c05d706-498b-42c2-a93a-3d47f69f7646>
6. Igrec, A. “*Digitalna transformacija*” diplomski rad, Fakultet organizacije i informatike, 2018.
7. Komić, Jasmin. “*Metodi statističke analize kroz primjere – zbirka zadataka*”, Banja Luka: Ekonomski fakultet, 2000.
8. Kulenović, Emira. “Izazovi profesije u tranzicijskom društvu ili revolucija koja jede svoju djecu: kritički osvrt na trend uvođenja digitalnih tehnologija u biblioteke – digitalizacija i automatizacija”. *Zbornik Radova – Asocijacija informacijskih stručnjaka, bibliotekara, arhivista i muzeologa (BAM)* 11: 159-172.
9. Kuvač-Levačić, Kornelija. „*Razvoj i vrste čitanja, tipologija čitatelja s obzirom na čitanje »neknjiževnih« tekstova*“ (rad predstavljen na IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika, Hrvatska, Zagreb, 7-10. studeni 2014).
10. Lazarević, Sofija “Uloga informacije u informacionom društvu”, *Megatrend Review* Vol. 21, № 1, 2024: 165-182.
11. Matešić, Mihaela. “Razumijem što čitam: čitanjem do (spo)razumijevanja – od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti”, prikaz *Razumijem što čitam: čitanjem do (spo)razumijevanja – od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti*, Anita Peti-Stantić, *FLUMINENSIA*, 2019.
12. Milenković, Vesna i Slađana Stamenković, “Štampa i novi mediji u informatičkom društvu - ko dobija, a ko gubi? = Press and New Media in the Information Society - Who Gains and Who Loses?”, *Medijski dijalozi* God. 6, br. 16 (2013), 669-684.

13. Momčilović, S. “*Čitalačke navike i interesi postmilenijske generacije*” završni rad, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Preddiplomski studij informatologije, 2018.
14. NORTH, University centre Koprivnica / Sveučilište Sjever, - Sveučilišni centar Koprivnica, 2016.
15. Rotar, Nada Zgrabljic. Novi mediji digitalnog doba. *Informacijska tehnologija i mediji 2016.*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 2016, 57-64.
16. Sopta, Klara A. “*Promicanje čitanja na mreži: mrežne stranice i blogovi o čitanju*” Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti - smjer bibliotekarstvo, 2025.
17. Šarković, Nina. *Važnost jezične djelatnosti čitanja u radu s djecom rane predškolske dobi*. Diplomski rad, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet, 2022.
18. Ђорђевић Белић, Смиљана Ж. „Писана је ријеч жива ријеч која остаје: једна постфолклорна реинтерпретација песме о Бају Пивљанину и Бегу Љубовићу“ *Лицеум* 2017: XXIII/18, стр. 59–69.
19. Пругинић, Анђелија. „Знање је у књигама, књиге су у библиотекама. Где су људи?“ *Библиотекар - часопис за теорију и праксу библиотекарства* Год. 61 Бр. 1 (2019): 39-51, doi: 10.18485/bibliotekar.2019.61.1.3
20. Ривано, Јоана Екердал и др. „Друштвено инфраструктурисање у јавним библиотекама: непрекидна брига библиотекара у свакодневној библиотечкој пракси“. 2025. *Библиотекар: часопис за теорију и праксу библиотекарства* 67 (1): 27-63. <https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2025.-67.1.2>.

MSc **Maja Dejanović**, library advisor
Public library Gradiška
ORCID <https://orcid.org/0009-0003-7208-3482>
msr.majadejanovic@gmail.com

DOES THE LIVING WORD REMAIN A KEY INSTRUMENT FOR THE DEVELOPMENT OF READING CULTURE IN THE DIGITAL AGE?

Theoretical-empirical analysis of the role of public libraries in the formation of hybrid reading practices

Abstract: Modern society is marked by intensive digitalization, transformation of media habits and the increasingly pronounced dominance of short, visual and fragmentary content, which significantly affects the character of reading and the development of reading culture. In such a context, reading as a cognitive, cultural and social process faces numerous challenges, including reduced concentration, a decline in interest in books and a change in the way of receiving texts. Public libraries, as institutions that traditionally have a key role in promoting reading, are faced with the task of redefining their services and approach to users. In this context, the concept of “living words” gains special significance as a form of mediation of a literary text that includes oral interpretation, direct communication and collective reading experience. The subject of this paper is the analysis of the role of living words in the development of reading culture in public libraries, with a special focus on contemporary challenges and opportunities for integrating traditional and digital practices. The research is based on a combined theoretical-empirical approach and includes a survey of public library librarians, with the aim of examining their attitudes, practices and experiences in the field of reading promotion. The obtained data were analyzed using descriptive and comparative analysis, with interpretation in the context of contemporary library theories. The starting assumption of the work is that the living word, as an interactive and communication model of mediation, has significant potential in the development of reading motivation, and that the highest effects are achieved through its integration with digital tools and platforms. The results of the work indicate the need to develop hybrid models of reading culture, which unite traditional library values and modern technological capabilities.

Keywords: living word, reading culture, public libraries, promotion of reading, digital transformation, library services